

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

РІК II.

ВІННІПЕГ, МАН. СЕРПЕНЬ, 1925

ЗА НАРІД
—
ЗА ВІРУ.

ЧИСЛО (17) 8

МАНЯК НА ЕПІСКОПСЬКІМ ПРЕСТОЛІ.

Понижка стаття з'явилася в 25 (304) числі перемиського „Українського Голосу” п. з. „Хорий чоловік”. Вона нехай буде доказом для тих Українців, які ще бачуть в католицькій церкві спасення, що український народ в Галичині тільки тоді зможе видигнутися з невідрядного положення, коли раз на все зірве з Римом і його підніжками і запанує сам в своїй церкві. Мимоходом ся стаття є полічником для „Канадського Українця”, який в цілості передруковує „пастирський” лист того хорого чоловіка — Хомишина.

На епіскопськім престолі в Станиславові сидить хорий чоловік. Його непочитальні вчинки відібрали весь авторитет тамошньому епіскопському пестолові. Сей хорий чоловік осмішує епіскопський престол, компромітує нашу церков, наше духовенство, наш народ. Сей чоловік є розсадником всяких сект, бо його непочитальні вчинки відстрашують народ від церкви. Сей хорий чоловік оточився півголовками. Про ступінь умової недуги одного з них свідчить його лист до радника суду п. Р. Дмоховського (лист поміщений на 4-ій стор. цього числа). Хорий чоловік оточився хорими людьми. *Similis simili gaudet*, себто знайшов свій свого.

Та мірка терпеливості нашого духовенства, нашого народу вщерь переповнилась. Наше громадянство не може довше стерпіти хорого маняка на високім становищі — на епіскопськім престолі, перед яким то престолом наш народ завжди клонив голову і завжди клонити буде. Бож годі допустити до сего, щоб хора людина, якій місце де інде, а не на епіскопськім престолі, далі понижувала нашу церкву своїми непочитальними вчинками.

Хорий чоловік видав послідними часами „пастирський лист”, який є документом його недуги. Над хорим чоловіком можна жаліти, але аж з хвилею, коли він опиниться в місці, призначенні для хорих. Поки се не сталося, ціле громадянство мусить реагувати не проти хорого, але проти осмішування нашого духовенства і церкви і проти тих, що мовчки приглядаються, як хора людина покористовується високим становищем і шле непочитальний пастирських лист. Сей лист не страшний своїм змістом, бо непочитальний автор його затратив весь авторитет і серізно його ніхто не трактує, а страшний **сей лист тим**, що осмішує нашу церкву. Супроти того ціле наше громадянство причиневолене просити Митрополита як наставника греко-католицької галицької провінції, щоб своєю інтервенцією в Римі перевів негайну зміну на епіскопськім престолі в Станиславові і увільнив нашу церкву, наше духовенство і наш народ перед дальшою компромітацією.

Наше громадянство свідоме того, що релігійна справа — се суть душі, почувань, думок і змагань нашого народу. Тому на цілій лінії відбувається серед нашої інтелігенції релігійна регенерація. Наша інтелігенція прийшла вже до переконання, що „поступ”, який пропагувало покоління другої половини минулого століття, доводить до пропasti. Наше громадянство прийшло до переконання, що інтелігенція відірвана від того, чим живе народ, се спорохнявляла гиляка, нездібна до проводу. Тому тепер у нас є головним кличем: не вільно відриватись від душі і почувань народних мас! Не вільно — під карою знищення суспільної структури і організованості, моралі і жертвенности та сили нації, під карою розбиття і змиршавіння. Руйнницька робота т. зв. раціоналізму, якому платив податок навіть дехто з епіскопів в молодім віці (гляди отвертий лист Петра Карманського до епіскопа Коциловського — П. В. ч. (14) 5), веде нехильно до занепаду, а не до поступу. Правдивий поступ народних мас може відбуватись тільки на традиційній релігійній основі.

Очевидно, що наша інтелігенція, наше ціле громадянство бажає скріпити повагу церкви і церковної гієрархії. Але чи можливе се у нас, коли епіскопи самі підтримують авторитет церкви і епіскопських престолів, коли епіскопи самі понижують підчинену собі гієрархію, коли допчуть традиційну основу нашої церкви?

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ В ГАЛИЧИНІ.

В ч. 16 перемиського „Українського Голосу” оповідається, як прийшло до того, що Хомишин став епіскопом. Було воно так:

В Станиславові епіскопом був Шептицький до 1900 року, поки не став митрополитом. З початку Шептицький говорив, що його місце в Станиславові займе о. Філіас, та Філіас не був до смаку московофілам, отже вдалися вони до графа Андрія Потоцького і графа Андрія Шептицького і все переробили.

І призадумався Шептицький тай вдався за порадою... не до греко-католиків, але до свого свояка Поляка — кардинала графа Пузини в Krakowі. Поїхав він туда з двома греко-католицькими священиками. І Пузина дав таку пораду:

— Romanie! zrob biskupem chłopa! On ci za mitrę we wszystkim będzie powolny. Nie mianuj synów księży, bo u nich jest tradycja, bo synowie księży, to ludzie z charakterem!

А по нашему буде:

— Романе! зроби епіскопом хлопа, а він тобі за митру (епіскопську корону) в усім буде послушний. Не іменуй синів священичих, бо в них є традиція (родинна самоповага, що не дозволить на те, щоби вони стали наймитами), бо сини священичі, то люди з характером!

Романе!... Бо хрестне імя Шептицького Роман і Романом він завсіді остає для Поляків. То лише для Українців він Андрій.

Щож до Пузини, то Шептицький приняв її щиро до серця і поставив такого, як Пузина радив. Поставив Хомишина, поставив Коциловського, Боцяна, Будку... В тім власне роля Шептицького!

За Хомишиним є довга історія. Хомишина загал не любив ще тоді, коли він був сотрудником в Станиславові. Крилоане ним поштуркували й легковажили його. Перейшовши до Коломиї, Хомишин кожного майже дня гостив в московофіла Дудикевича. І Дудикевич предложив кандидатуру Хомишина Потоцькому...

Бо греко-католицька церква тим власне визначається, що в усіх її важких справах завсіді рішали чужі — Рим, Поляки, московофіли, тільки не самі греко-католики!

Ставши з волі Шептицького ректором львівської духовної семінарії, Хомишин спричиняв своїм простацтвом і безхарактерністю вічні клопоти в семінарії.

— Вістка про іменування Хомишина епіскопом — чиєтако в перемиськім „Українському Голосі” — громом вразила тамошнє духовенство і крилоане. Покійний архідієкон Литвинович сказав: „Отже дав нам митрополит „ліпшого” епіскопа від себе! І кому-ж вже нині вірити?... За нову обсаду станиславівського престола нехай Бог простить митрополитові! Се тяжкий його гріх!”

Ставши епіскопом почав Хомишин боротьбу з нелюбими йому людьми і „вигризав” їх — як оо. Литвиновича, Фацевича, Гробельського і інших. Про вибрики Хомишина говорили навіть в віденській парламенті. Себе оточив Хомишин донощиками і хруньями.

В часі війни Хомишин утік з своєї епархії два рази — раз 1914, а другий раз 1916 року. Згадати, що на бажання графа Штирка і намісника Коллярда (а певно і Риму і Поляків) увів був в своїй епархії латинський календар, через який богато людей опинилося було в тюрмі. За календаром прийшов целібат з новими жертвами... Та всіго в сій короткій статті годі оповісти.

Але нічого нема тут нового — се лише продовження старої польської політики. Колись польські королі ставили на православних епіскопів своїх наймитів, хрунів і взагалі людей безхарактерних, щоби так звести на нішо церкву православну. Опісля пробували її замінити новою уніатською. Опісля зводили і зводять на нішо уніатську, щоби її замінити римо-католицькою.

Українче! Памятай, що лише твоя предківська Українська Православна Церква бажає тобі добра, а нікому не бажає лиха! А від усіх інших кілько кривд і глузовань зазнав і зазнає нині український народ!

ПРОМОВА ЕПІСКОПА ШТРОСМАЕРА ПРО ПАПСЬКУ НЕПОМИЛЬНІСТЬ.

(Дальше).

Хто не знає, що ті собори скликувались імператорами без повідомлення, а іноді і проти згоди римського епіскопа? Може бути, що ви скажете, що Осій, епіскоп Кордовський, був предсідателем на першім Никейськім Соборі і оголосив його постанови. Так, але той самий Осій пізніше був предсідателем Сардійського Собора, на котрім не брав участі Юлій, легат епіскопа римського.

Більше про се не говорю, високоповажані Браття, а переходжу до сильного доказу, на котрий ви покликались перше для потвердження першеньства римського епіскопа.

Під каменем, на котрім свята церква основана, ви розумієте Петра. Колиб се була правда, то спір урвався, але наші предки, — а вони зневінствою хоч будь що знали, — думали не так, як ми.

Святий Кирило в своїй четвертій книзі про Святу Тройцю говорить: „Я думаю, що під каменем ми повинні розуміти непохитну віру апостолів”. Святий Іллярій, епіскоп Пуатберський, в своїй другій книзі про Святу Тройцю говорить: „камінь („Петра”) є благословенний єдиний камінь віри, висказаний устами св. Петра; а в шестій книзі про Св. Тройцю він говорить: „На тім камені ісповідання віри основана церква”. Бог, — після слів св. Гіeronima, в шестій книзі про св. евангeliста Матея, — оснував Свою церкву на тім камені (вірі) і від цього каменя ап. Петро отримав своє ім'я. Після цього св. Іоанн Золотоустий в п'ятьдесят третій проповіді про евангeliста Матея говорить: „На сім камені я збудував церкву Мою, то є на вірі ісповідання”. А яке було ісповідання ап. Петра? Ось яке: „Ти є Христос Син Бога Живого”.

Св. Амброзій, архиєпископ медіолянський (толкуючи другий розділ післання до Ефесян), св. Василій Селевкійський і отці халкідонського собора вчать так само.

Зі всіх учителів християнської давнини св. Августин займає одно з перших місць ученості і святості. Послухайте, що він пише в своїм другім трактаті про перше післання св. Іоанна: „Що означають слова: збудую церков Мою на сім камені? Вони означають: — на сій вірі, на тих словах: — Ти єси Христос Син Бога Живого”. В 124-їй проповіді про св. Іоанна ми надібуємо слідуючий знаменитий висказ: „На сім камені твого ісповідання Я збудую Мою церкву. Камінь же був Христос”.

Великий епіскоп (себто св. Августин — П. В.) так мало вірив, що церква була основана на Петрі, що в своїй тринайцятій проповіді до вірних сказав слідуючі слова: Ти Петр, і на сім камені (Петра) твого ісповідання, на сім камені слів твоїх, — „Ти єси Христос Син Бога Живого”, — Я збудую Мою церкву”.

Розуміння св. Августина сих важливих слів було розумінням всіго християнства в його часі. Тому для короткости я вискажу слідуючі висновки:

1. Ісус Христос дав Своїм апостолам таку саму властивість, як і св. Петрові.

2. Апостоли ніколи не признавала св. Петра за намісника Ісуса Христа і непомильного учителя церкви.

3. Св. Петро ніколи не думав бути папою і ніколи не поводився, як папа.

4. Собори чотирох перших віків, признаючи високе становище, яке занимали римські епіскопи в церкві, ради важності Риму, приписували їм тільки першеньство чести, але ніколи першеньство влади чи юрисдикції.

5. Святі Отці, в словах „Ти єси Петр, і на сім камені збудую Мою церкву”, ніколи не розуміли, що церква основана на Петрі (супер Петром), але на скалі (супер Петром), ісповідання віри апостола Петра.

Я отже приходжу до врочистого заключення, на основі даних історії, розуму, логіки, здорового змислу і християнської совісти, що Ісус Христос не дав ніякого першеньства св. Петрові і що римські епіскопи зробилися владиками церкви не інакше, як подоптуючи одні за другими всі права епіскопства. (Голоси: Мовчи, безсовісний протестант!

Я не є безсовісний протестант! Ні, тисячу разів ні! Історія не є католицька, чи англіканська, чи кальвіністична, чи лютеранська, чи грецька, чи арменська, чи ультрамонтанська. Вона є те, що є, себто: трохи сильніша від ваших канонів і соборів.

Кричіть проти неї, коли смієте! Але ви не годні уневажити історичних фактів так само, як винявши з кольозея один камінь не годні знищити кольосальної будівлі. Коли я сказав будьщо історично ложне, то докажіть мені се на основі історичних даних, — і не захитавшись ані на мінунту, я готов чесно боронитись; але будьте терпеливі, а побачи-

те, що я не сказав ще всого, що хотів сказати і що повинен сказати; і коли мені готовили вогненний костір на площі св. Петра, я зобовязаний не мовчати, але продовжати.

Монсіньор Дюпанлу в своїх знаменитих замітках дотично теперішнього ватиканського собора сказав зовсім слушно, що коли ми признаємо Пія IX непомильним, то необхідно мусимо призвати, після всякої логіки, непомильними всіх його попередників. Гаразд! Але тут, високоповажані Браття, історія підносить свій авторитетний голос в доказ, що де котрі папи помилялися.

Ви можете протестувати проти сего, або відкинути його, як вам подобається, але я таки докажу.

Папа Віктор (192 зразу одобрив монтанізм, а потім осудив його.

Папа Марцеліян (296-303) був ідолопоклонником. Він увійшов в храм богині Вести і приніс їй жертву. Ви скажете, що то було ділом людської слабості, але я відповідаю вам: намісник Ісуса Христа умирає, але не стає відступником.

Ліберій (358) згодився на осудження Афтаназія і рішився приняти аріянство (ложна наука Арія, що Ісус Христос не є одного существа з Отцем, але менший від Отця — П. В.) для того щоби позволили йому вернутися із заслання і обнати попередну катедру.

Григорій I. (590-604) називає того антихристом, хто бере на себе титул „вселенського” епіскопа, але не зважаючи на те, Бонифатій (607-8) примусив імператора Фоку (отця-убійцю) дати собі згаданий титул.

Пасхалій II. (1099-1118) і Евгеній III. (1145-1153) одобряли двобій; Юлій II. (1503-1513) і Пій IV (1559-1565) забороняли двобій; Евгеній IV. (1431-1447) призначав Базельський собор і його постанову позволити чеській церкві причащати під видом хліба і вина, а Пій II. (1458) скасував той привілей; Адріян II. (867-872) визнав свіцькі слободи важними; Пій VII. осудив орден Єзуїтів, дозволений Павлом III., а Пій VIII наезд привернув його.

Але пощо нам вертатися до таких віддалених доказів? Чи святіший наш отець, котрий є тут присутній, в своїй були завірюючі правила теперішнього собору, не уніважив на случай своєї смерті в часі його засідання, все те, що в минувшині могло противорічити йому, — також рішення своїх попередників? Я ніколи не скінчив би, високоповажані Браття, колиб я хотів предложить вашій увазі всі противічча нап в їх науці. Отже, коли ви доказуєте непомильність теперішнього папи, то ви також мусите доказати неможливе, а саме, що папи ніколи не противічли один другому, або інакше заявити, що ви мали обявлення від Святого Духа, що непомильність папства починається тільки від 1870 року. Чи осмілитесь ви се зробити?

Отже не дуріть себе. Коли ви підпишете догмат папської непомильності, то наші вороги протестанти тим сильніше будуть протестувати, бо вони мають по своїй стороні історію тоді, коли ми маемо проти них тільки наше саме відступство. Що ми скажемо, коли вони поставлять перед нами всіх римських епіскопів аж до його святої Пія IX? (Крики: Замовчи, замовчи! Досить, досить!). Не кричіть, монсіньори! Боятися історії значить, вважати себе побідженім, і що більше, хотій би ви могли виліти на неї (себто на історія — П. В.) всю воду Тибра (ріка над якою побудований Рим — П. В.), то ви не затерли би в ній найменшої сторінки. Позвольте мені говорити; я буду говорити яко мага найкоротше відносно цього так важного питання.

Папа Вигилій (538) купив папство у Велизарія, полковника імператора Юстинія. Правда, він не дотримався своего слова і не заплатив за нього нічого. Але чи згідне се з апостольськими постановами — купувати тіяру (папську корону)? В постановах Другого Халдейського Собора читаємо: Епіскоп, котрий получить стан за гроши, хай буде усунений і вилучений з церкви.

Папа Евгеній III. (1145-1153) наслідував Вигилія. Св. Бернард, що був ясною звіздою свого віку, картав папу слідуючими словами: „Чи годен ти показати мені в сім великомісті Римі будького, хто визнавав би тебе за папу не будучи підкуплені золотом або сріблом?”

(Докінчення буде).

Людську працю ми повинні виконувати чесно й бездоганно, незалежно від того, чи сподіваємося ми згодом поробитися ангелами, чи віримо в те, що ми колись-то були слизаками.

Джон Рескін.

Мрійник часто означає майбутність досить певно, але він не хоче дочекатися її. Він хоче, щоб майбутність зараз же прийшла, прискорена ним. Те, для чого природа потребує тисячі років, він хоче бачити доконаним за час свого життя. Лесінг.

І. М. Пігуляк.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА БУКОВИНІ — А БУКОВИНЦІ В КАНАДІ.

(Продовження).

4) В четвертім листі до священства й народу: „До гре- освяченого Митрополита... Россовлахії... священиків... й народу.”

Всі сі чотири листи перекладені на румунську мову Митрополитом Мелхеседиком знаходяться в Хроніці Румунській, стор. 62—67. Назву Россовлахія попри називу Мовровлахія в найдавніших часах не можна принимати за погранічне Руської Держави, але за етнографічну частину української землі й народу, що разом з Волохами творили молдавське князівство. І ми можемо тільки бути вдячні тому протопопові, тим митрополитам Россовлахії, що вони про обставини українського народу й землі, що входили в склад їх митрополії та князівства, не вложили в уста патріарха Антонія понеправді — але так, як вони самі були найкраще поінформовані...

Дальше в році 1401 в місяцю маю приказує патріарх Царгороду Матей, митрополитови Угро-vlaхії, щоб він приняв священика Ізидора, який походить з Россовлахії в склад своїх священиків (Miklosich et Miller: Acta diplomata sacra et profana Vol. II. Acta patriarchatis Constantinopolitani, S.494-495. — Cronici Romanului, S. 71).

Коли ж Митрополія в Сучаві скріпилася, то князі церкви старалися о се, щоб на землях, де жив український народ віруючі були обслугувані в українській мові на рівно з Румунами. Коли ж опісля румунська мова була впроваджена і в церкву між Румунами, то старославянська мова остала в церквах де жили Українці як в Молдавії так і Буковині аж до теперішнього зрумунізовання. Найкращі до сього докази знаходимо в видаванню церковних книг, які мають рівночасно попри румунський й старославянський текст, як прикладом Ісалтия з року 1680, що була видана славним митрополитом яським Доссетем (гляди Інв. Число 667. Чернечча бібліотека в Сучавиці) так і Літургіаріон, що був подібно як вище згадана ісалтия видрукований на приказ епископа в Радовецькій літографії в році 1745 (гляди й на другі в Biana si Hodos Bibliografia Košačeovca). Один примірник згаданого Літургіаріона належить тепер в митрополічній бібліотеці в Чернівцях (гляди Інв. №. X. 6. Post No. 16).

По відлученню Буковини від Молдавії та прилученню її до Австрії, українська людність Буковини творила далеко більшу перевагу над Румунами. Самий румунський епископ Доссетій Херескул в своїм звідомленні, як подає генерал Енценберг до головної воєнної Ради з дня 27 квітня, 1781 р. в точці шестій виразно заявляє: „Більш як половина греко-орієнタルного населення говорить українською мовою (Zieglauber Bilder aus ober Bukovina 2. Bilderreihe das Jahr 1780 S. 151) а епископ мусів певно добре знати свою епископію, коли заявив про се в своїм звідомленні й ще жадав, щоб були для його епископії доставлені потрібні церковно-славянські книги. При цім треба згадати, що в теольгічній школі в монастирі Путні викладалося й старославянську мову — викладав її знаний граматик Демітрій Попович, та Евстахій Евтемій.

Про подібну статистику віруючих буковинської дієцезії, що до її національності подає яких 36 літ пізніше митрополит з Карловіц в своїй відповіді на письмо буковинського єпископа Данила Влаховича. Митрополит пише більше-менше слідує про буковинську дієцезію, що до пляну науки в теольгічній школі: „Нехай кандидати Вашої дієцезії, котрі походять з твої частини, де більша половина населення є українська й говорить тільки тою мовою, вчаться деяких теольгічних предметів в славянській мові (гляди M. Colinescu, Normalien der Bukowinoer gr. or. Diozeze III. Bd. S. 1391 Ann.).

Відомість про рівноправність української національності, віруючих буковинської дієцезії митрополит міг мати лише з уст або з письма буковинського дієцезіяльного єпископа Данила Влаховича.

А коли ж ми ще дальше розглянемо національну сторону віруючих буковинської дієцезії, то побачимо, що також самий єпископ, пізніший митрополит Евгеній Гакман в своїм знанім посланні (Czernowitz 1865. S. 142) говорить: „Дієцезія складається з половини віруючих Русинів (Українців), а з половини Румунів”, і він сим домагався рівного поділу своєї дієцезії, щодо мови й щодо рівного трактування українського населення разом з Румунами.

Подібні відносини, що до рівного числа віруючих обох національностей, задержалися аж до сего дня. На

підставі останньої австрійської переписі з років 1900 й 1910 замешкувало Буковину в р. 1900 — 298.798 Українців а 229.018 Румунів; в році 1910 — 305.101 Українців, а 273.254 Румунів. Коли ж ми від сьої загальної суми переписі відтягнемо 25.141 українських греко-католиків, то будемо мати чисте число православних Українців 279.960, а по відтягненню 1.143 греко-католиків Румунів, загальне число буде 272.111 православних Румунів. Подібну статистику, щодо рівного числа Українців з Румунів, бачимо також з переписі переведеної в 1920 році, яку перепровадило румунське правительство. Вона виказала 303.000 Українців і 284.000 Румунів.

На підставі сього можемо твердити, що дієцезія в якій число віруючих двох національностей мають рівну перевагу — не можна зачислювати до одної й після неї потім називати нашу архідієцезію національною румунською.

Така переміна буде для одної національності (се є Українців) несправедливою й ніколи не може запанувати в такій дієцезії порозуміння всіх віруючих, а викличе велике огорчення з покривданої стороної.

Після засад греко-орієнタルної церкви, що дозволяє на національні церкви, як грецьку, болгарську, сербську, російську, румунську, коли тільки єдність віруючих одної національності до сього стремить — мають таке право до сього й Українці на Буковині, як і Румуни.

Коли ж в предложені статуті наша дотеперішня архідієцезія мається називати „греко-румунська“ („orthodox-romana“) з промовчанням зовсім назви української — то я пропоную, як відпоручник українського народу, ради справедливості, щоб назва нашої архідієцезії була перемінена на архідієцезію „українська-румунська“, або щоб було зовсім відкинено національну назву румунську а осталася тільки назва орієнタルна.“

XIV.

На протест проф. Козака, як я вже вище сказав, того дня ніхто не важився відповісти, тільки заступник предсідателя конгресу, др. Евзебій Попович, відповів на сей український протест слідуюче: „Я з християнської чесності позволив вам пане сенатор на відчитання вашого протесту, однак заявляю, що я не можу допустити до дебаті над вашими протестами, бо вони не входять в рамці цього конгресу. Ви перейшли в своїх протестах рамці програми назначеного теперішнього нашого конгресу, однак я уважаю, що за свою повинність, як предсідатель цього конгресу, заявiti вам, як відпоручники українського народу, що се вже стверджено й доказано, що актом злуки Буковини з Старою Румунією наша держава стала одною національною цілістю — з тої причини ѹ всі віруючі нашої орієنタルної церкви прилучаються до одної неподільної національної румунської православної церкви, бо-ж ясно, що всі не-румунські елементи, які входять в склад нашої держави не можуть змінити національного характеру нашої держави, так рівно ж ѹ не зможуть змінити не-румунські елементи нашої національної румунської православної церкви.

Український народ нехай буде переконаний, що вирозумілість румунського народу не скривдить його на полі національно-культурно-релігійнім, й що він може свідомо продовжати своє національне, культурне й релігійне життя під скриптом румунської церкви, без жадної перешкоди, — однак всякі можливі виступи чужих елементів проти нашої національної держави та національної румунської церкви не будуть терпімі й толеровані. Із отсих то причин я ѹ не можу дозволити допустити ваші протести до наради, й замикаю всяку дискусію над сею справою. (Після Dreptatea з 25 жовтня, 1921, число 214).“

Так бачимо, що відповідь заступника предсідателя конгресу була лише політично хитрою маніфестацією, та політичним ударом, лише на те, щоб всякий протест з стороны Українців ослабити та задемонструвати потім в пресі, що Румуни не хотять утискати українську меншість, коли вона тільки буде смиренька. Бо-ж здається, що в сю відповідь ѹ сам таки Евзебій Попович певно не вірив й уважав ѹ лише за масненькі, гарно сказані слова в парламентарний спосіб, якими завсігди засліплюється очі невдоволених. Коли ж українські відпоручники домагалися, щоб ѹ протести прийшли під нараду, та були запротоколовані — румунські відпоручники по довгій дебаті згодились, однак, коли прийшло до голосування, то пропозицію д-ра Козака, щоб архідієцезія не була названа національною румунською, але українсько-румунською, або зовсім відкинення назви національна румунська — а осталася назва православно-орієнタルна, відкинено 37 голосами проти 7. На сей вислід українські відпоручники були приготовані. Перевага румунського терору побідила.

(Дальше буде).

„ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК”
 орган Української Греко-Православної Церкви в Канаді.
Виходить що місяць.
 Видає Українська Православна видавнича спілка.
 Редактор, Свящ. В. Кудрик.
 Передплата 1 долар за 12 чисел.

THE ORTHODOX HERALD
 Official organ of the Ukrainian Greek-Orthodox Church of Canada
 Published Monthly.
 Published by the Ukrainian Orthodox Publishing Co.
 Rev. W. Kudryk, Editor.
 Subscription 1 Dollar for 12 issues.

Адресуйте: — Address:
 THE ORTHODOX HERALD
 379 PARR STREET, — WINNIPEG, MAN.

ЗНАЧІННЯ ЦЕРКВИ В ЖИТТЮ НАРОДУ.

Народ, що дорожить своєю (не чужою!) церквою і йде за її проводом — підімається в гору.

Народ, що легковажить свою церкву — спускається в долину.

Те саме відноситься і до кожного поодинокого чоловіка.

З впровадженням Православної Церкви на Україну за князя Володимира Великого 988 року, прийшла на Україну освіта. Від тоді український народ став свідомий самого себе, як одна велика родина, що живе одним спільним життям і має перед собою і для себе спільні обовязки.

Від впровадження православної церкви на Україну починається письменство, книжна освіта і писана історія українського народу.

Перша освіта ширилась серед народу через церкву, або за її впливами.

Де ніщо не могло змягчити давної дикої жорстокості серед напів дикого народу, там змягчувала її церква.

Щоби знищити силу і самостійне життя народу, вороги завсіді в першу чергу нищили його церкву. Вони розуміли, яку велику силу має церква. Нищили Поляки, нищили Москвали, нищили Румуни, нищили Мадяре. Всі вони знали, що коли сила церкви впаде, тоді буде можна легко йти побідним походом дальше.

Церква в Українців в найтяжких хвилях життя, була завсіді найсильнішою народною твердинею.

Козацькі оборонні війни провадились під кличем: „За народ і віру православну!”

Коло церков засновувались Церковні Брацтва, в яких збирались найсвідоміші і найцирійші люди для оборони народного життя перед ворогами. І брацтва тієї робили велику народну роботу.

Церковні Брацтва засновували друкарні, школи, шпиталі, отже були поважною силою, твердинями народного життя.

Коли ж українські богаті родини під напором ворожої сили перейшли в чужі табори, то духовенство було одиночним, що остало при народі — як свідоміші кляси, як кляси, що ділячи долю і недолю народу, піддержувала його віру і надію на кращі часи.

І тому розумний і шануючий свою гідність чоловік поважає цілою душою церкву своїх предків, церкву свого народу.

Він поважає її, як інституцію, що веде людей до правдивості і тим робить кращим їх життя і наближає їх до Бога.

Він поважає закон, на якім церква основується і свідомо, охотно піддається його вимогам.

Він радіє, що народ має свою духову твердиню і він дбає про її величиність, силу і забезпеку перед ворожими наступами.

І тому чоловік, який щиро і розумно поважає церков: Не опоганить своєї особистої ані народної гідності перед ніким. Він буде завсіді і всюди поважним, примірним і діяльним громадянином.

Він не буде байдужим, скупим, лінівим. Він не стане зрадником свого народу.

Він і дітей виховає примірно, поважно, на гарних людей на добрих громадян — і на окрасу свому домови, свому родові і свому народові.

Хтож легковажить церков свого народу, той вже тим самим зійшов з морального ґрунту, відворався від життя, став відблуканою вівцею, що не знає, де її гурт, ні не має в часі бурі пристановища.

Се блудний син, що забув родинну гідність, забув ім'я батька-матери і пропускає вік і батьківське добро з ледачими людьми.

Се зарозумілій чоловік, що висше поставив хвилеві особисті забаганки, ніж почуття народної гідності; ніж розумне праведне життя; ніж труди тих розумних і щиріх людей, що працювали і працюють для піднесення людського життя.

Се лінівий чоловік, що поставив хвилеві вигоди висше святих обовязків, висше благородних стремлінь і праведної, розумної праці.

Такий чоловік не є ніколи поважним громадянином. Він дітей не виховає на поважних людей.

Він завсіді стоїть осторонь громади, як втікач, як чужинець.

Він дуже легко може стати народним зрадником, бо під його ногами нема твердого, неподатного морального ґрунту.

Він не може бути приміром для доброго, але завсіді є приміром для злого, для байдужого, для самолюба, для скuparia.

Він дітей своїх виховає на гірших і поганіших, ніж сам.

Життя його пройде безцільно, беззвартно. І для тих, що знати його, однаково буде:

„Чи жив, чи загинув.”

А до котрих ти, читачу, належиш?

МОРАЛЬНИЙ СТАН ГР. КАТ. ПРОФЕСОРІВ БОГОСЛОВІЯ В ГАЛИЧИНІ.

Суддя Роман Дмоховський належить в Галичині до передових громадських діячів в послідніх тяжких часах. Він є одним з тих, що будучи світським чоловіком, завзято протестує проти польської і римської роботи, виміrenoї на знищенні греко-католицької церкви і заведення костела.

В 24 ч. перемиського „Українського Голосу” помістив Дмоховський статтю, в якій між іншим говориться:

З захисту в Станиславові прогнав Хомишин з своїми прислужниками сироту (за те, що брат не хотів бути целебсом). Не могучи бачитися з настоятелем захисту (о. д-ром Бойчуком), Дмоховський вислав до нього лист, де вказував на брак християнського милосердя. З листом післав також образок, на якім був намальований Спаситель, що пригортає дітей до себе.

За час дістає Дмоховський від о. Бойчука лист з вуличними, нехристянськими кппинами такого змісту:

Ваше Преосвященство! Хто пише „драматичні послання”, дає наставлення і „вітцівські” поради питомцям і ректорам, з рамени кого екскомуникається Епископія і Митрополітів, той принайменше мусить бути патріархом — як не українським Папою!

Мене Ваша Святість не застали дома. Я їздив закладати вже девятирічний сирітський захист в Станиславівській дієцезії (мабуть під сим Бойчук розуміє: для дітей целебсів!); тому нехай Ваша Святість будуть ласкаві звінити неприсутність Вашого вірного підданого.

Зазначу, що я при тій нагоді Вашу Святість виручив грошово.

Особно висилаю Вашій святості статут нашого Товариства до ласкавої апробати.

Цілуючи Вашій Святості капці — очікую дальших наставлень і вітцівських порад, остаю в покорі — найнижший слуга Вашої Святості.

о. Др. Аксентій Бойчук.

Станиславів 11. 4. 1925

П. С. Дякуючи за памятковий образок Вашої Святості — осмілюю похвалитися, що я таких образків раз одної днини вислав аж 18,000 штук в дієцезію. — о. Др. Бойчук.

І сей то Бойчук, що потрафить писати такі безсоромні листи, є Доктором св. Богословія і Ректором духовної семінарії — отже він то виховує священиків!

Ось хто провадить нині греко-католицьку церкву! Та не самий тут Бойчук, бо ж він має над собою також Хомишина, а Хомишина Шептицького. І жаден жадного не спінє, не опамятує!

В 25 ч. перемиського „Українського Голосу” Дмоховський помістив отвертий лист до Бойчука. Кажучи, що він дістав від Бойчука ще новіший лист і якого письмо є те саме, що і наведеного вже листа, Дмоховський між іншим каже:

— . . . з огляду на комплетний (повний) заник почуття личної гідності того, хто сей лист писав, з огляду на негідне пониження духовного стану, не можу повірити, щоби лист писав др. Богословія і ректор духовної семінарії о. Др. Бойчук. Шукайте Отче Ректор сего шубравця й ідіота — хама, котрий підшився під Ваше ім'я, а як знайдете, подайте мені його називиско — то я поступлю з ним так, як на се така каналія заслугує. — Роман Дмоховський.

Значить: шубравець, ідіот і каналія, хто такі листи пише, як др. Богословія, а коли др. Богословія образиться, нехай доказує, що се хтось підписався його іменем.

І чи диво, що люди лишають католицьку церкву?

Свящ. С. В. Савчук.

ЯК ПОВСТАЛА УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КАНАДІ.

(Дальше).

XVII. ВІД ДРУГОГО ДО ТРЕТЬОГО СОБОРУ.

Після другого Собору Українська Греко-Православна Церква почала скоро зростати в силу. Тоді, коли перед Собором її противники могли ще баламутити людей, що вона не є ніякою церквою, бо не має свого єпископа, то тепер сього казати вже не могли. Правда, вони підшукували інші закиди, як приміром, що Митрополит Германос не є правним православним єпископом, бо це є в злуці з російською місією (!) — цього „аргументу” вживали не тільки кацапи, але й католики — та що Українська Православна Церква ніколи не буде мати українського єпископа, бо її провідники запродали її Сирійцям, але такі „аргументи” помагали їм мало. Не помогало їм і те, що прозивали Митрополита Германоса Жидом, Арабом, Турком, Магометом а Українську Православну Церкву саскатунською, свистунівською, ко-зацькою та „національною” (в згірливім тоні). Народ вже пізнався так на політиці Риму, як і на політиці московської місії і повіне рушив до Рідної Церкви. Але вона на жаль не могла відразу задоволити їх душевних потреб, а то із за браку духовних сил. В ній було всього на всього чотири священики! Але вже в березні 1920 року, число священиків збільшилося о трохи, коли-то Митрополит Германос висвятив в Ст. Павл, Мінн. (Злучені Держави) трох питомців українського православного духовного семінаря в Саскатуні. Ними були оо. С. В. Савчук, Дмитро Стратійчук і Петро Самець. Се змінило Українську Православну Церкву не менше може чим сам Собор, бо тоді, коли Собор дав їй правного єпископа, то тепер вона дісталася своїх питомих працівників, які опинилися в рядах їх священиків не припадково, ані не через незалежні від них обставини, або ради карієри, тільки з самої посвяти до діла, яке вважали святым. Про се свідчить найкраще факт, що кожному з них всміхалася багато вигідніша професія, чим душпастирство, так під зглядом матеріальним як і під зглядом відвічальноти перед своїм народом і його історією.

Нові священики були призначенні по одному на кожду із трох західних провінцій — о. Самець на Манітобу, о. Савчук на Саскатуван, о. Стратійчук на Алберту — і з тим почалася інтенсивна місійна праця, головно в Саскатувані. Серцем місійних подвигів був о. др. Герман. Симпатичний, поважний, з довголітнім досвідом та вповні обзнакомленій з душою українського переселенця, головно з Буковини, він з найбільшого противника потрафив зробити, як не повного приятеля, то бодай симпатика*).

Подивляти треба також його віру в слухність нашої справи та завзятість, з якою він працював для неї, тим більше, що сам був Румуном. Заєдно пригадуються його слова: „Волохи дали Українцям Могилу, а Українці Волохам князя Вишневецького; чому ж і я не мав би попрацювати для Українців?” Тоді ще не предвиджувалося, в який спосіб Румуни віддачутися Українцям „за князя Вишневецького”, захопивши під своє правління Буковину...

Та не треба думати, що ідея Рідної Церкви приймалася між загалом аж надто легко, без праці. Католики і кацапи поборювали її спільними силами, не вибираючи в засудах боротьби, і сьогодні не мало дивуються, як така маленька горстка українських православних працівників успішно не тільки затримати заняті позиції, але ще й нові здобувати. Але про те, кілько то священики-піонери натерпілися, кілько вони перенесли наруги й матеріальних злиднів, — ще не пора писати. Все се ще надто свіжа історія (хоч і не всім знана), а до того надто болюча і недокінчена, — нехай отже підожде свого часу. Але треба тут сказати отсе: Колиби українські православні священики-піонери були справді стали священиками тільки задля матеріальної користі, задля долярів, так як се говорили і говорять вороги Рідної Церкви, то можна сміло сказати, що Української Греко-Православної Церкви в Канаді сьогодні не було би, бо вони були покинули її таки в перших місяцях.

При кінці червня, 1920 р. до Канади приїхав з Європи о. др. Микола Копачук. Він ще зимою подався був на позицію адміністратора Української Греко-Православної Церкви

* Др. Герман також не мало причинився до змінення матеріальної сторони організації. На його пропозицію Брацтво й Консисторія завели фундаторство і він, переїзджаючи по колоніях, приєднав самий мало не всіх фундаторів. Імена фундаторів будуть подані при іншій нагоді. Тут треба тільки сказати, що вони дуже богато причинилися до розвою нашої Церкви, бо колиб не матеріальна поміч, яку вони дали, то важко сказати, чи діло можна було так успішно поправити, як поправилося.

кви в Канаді і Брацтво спровадило його в надії, що він покажеться компетентним на таке відвічальне становиско. Але з його приїздом показалося, що він немав поняття про тутешні церковні відносини, як також що мав великі претенсії, питомі всім новоприбувшим інтелігентам зі старого краю, які не годилися з тутешнimi вимогами. Все-ж таки не можна сказати, щоби Церква з його приїздом не скористала, а то хоч би тим, що Українці з Буковини, почувши, що іх країн, пан-отець, злучився з Українською Православною Церквою почали відноситися до неї з більшим довірям.

З приїздом д-ра Копачука до Саскатувану др. Герман відіхав до Алберти, де устроював з о. Стратійчуком місії по колоніях та подавав лекції питомцям духовного семінаря, які переїхали з Саскатуну до Андрю, Алберта. Др. Копачук тимчасом обіздив українські православні громади в Саскатувані, Алберті та в Манітобі.

Так проминуло літо а з початком зими був скликаний Третій Український Православний Собор в Вінніпегу (11 листопада), Саскатуні (18 листопада) і в Едмонтоні (25 листопада).

Третій Собор відбувся при меншім числі учасників, як другий, а то із за скрутного матеріального положення, в якому люди того року находилися, але зі звітів священиків і делегатів було ясно, що ідея Рідної Церкви чим раз глибше вкорінюється в народі і що одинокою причиною чому Рідна Церква не захопила ще ширших мас народу, се брак священиків. Не менше також давався відчувати брак свого органу, який ніс би між народ ідею Рідної Церкви і правдиве світло Христової науки. Ввиду цього Собор припоручив Консисторії і Брацтвові якнайскоріше приступити до видавання релігійного часопису, але через брак матеріальних засобів се розпроядженні Собору було виконане аж з весною 1924 року.

Собор також приняв слідучу резолюцію в справі злуки з Українською Автокефальною Церквою на Україні:

„Собор рішає, щоби Брацтво і Консисторія Української Греко-Православної Церкви в Канаді увійшли в органічну злуку з київською митрополією так скоро, як лише комунікаційні відносини на се позволять.”

Щодо справи кандидатури о. др. Копачука на адміністратора Української Греко-Православної Церкви в Канаді, то Собор передав її до остаточного вирішення Консисторії і Брацтва, які на своїм спільнім засіданні (19 листопада 1920 р.) вирішили, щоби адміністраторства не відкривати та щоби о. др. Копачук занявся звичайною душпастирською працею.

(Дальше буде).

ДУМКИ І СПОСТЕРЕЖЕННЯ.

ЄВАНГЕЛЬСЬКА МІСІЯ В ГАЛИЧИНІ.

Івана Золотоустого (в українській мові, переводу професора Огієнка), вибрають ризи, вживають свічок, кадила й образів та хрестяться. Також свою церкву називають „українською національною“ (хоч може й не офіційно). А що заховують східний обряд в цілості, то люди звичайно думають, що се українська православна церква. Крім того евангельські „апостоли“ мають ще й другу прізвисько. Як нас інформують, вони платять всім тим, які стануть „евангельиками“ по 20 доларів за голову, без згляду на вік, пол і стан. Одним словом, роблять якраз те, що робили колись в Канаді, де приїднували людей в той спосіб, що задержували церковні обряди та роздавали старі лахи.

Ось, як виглядає евангельська місія в Галичині!

Українські часописи в Галичині називають еп. Хомишина „хорим чоловіком“, „маяком“, і т. п. Що ж сказати про „Канадського Українця“, який передруковує „пастирський“ лист „хорого чоловіка“ цілості?

ПРОТ. К. КИРСТЮК.

ЦЕРКОВНЕ ПРАВО ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВІ.

(Дальше).

V.

Наука церковного права і її завдання.

Становище церкви і значіння її права вимагають, щоби се право виложити так, щоби пізнати в ньому органічну єдність, його внутрішну мисль і провідний принцип, бо лише так буде можливо вглубитися в його духа й зрозуміти пануючу в ньому гармонію. З огляду на се й на взнесьле значіння інституції, до якої відноситься се право, треба весь матеріал церковного права обробити на укоко; значить треба його представити так, щоби весь зміст права виставлено в його повноті, ясно і в такій звязі, щоби пізнати причину всьому, походження з основного принципу, як також напрям до певної мети. Таке систематичне виложення цілого змісту церковного права творить науку церковного права.

Наука церковного права має отже показати, як церковне право повстало і як воно розвивалося, вказати на незмінність його основи, ствердити за помочею юридичної логіки й історичного закону познаку для розсудження питання, оскільки устрій в церковній організації може змінитися відповідно до місцевих і національних обставин, достарчити непохитну підставу для критики партикулярного церковного права його відносин до основних приписів церковного життя і на конець повчiti про той спосіб управи церквою, який відповідає її меті.

Се завдання сповнить наука церковного права в повному зміслі лише тоді, коли виложить свій фактичний (дійсний) зміст як науку права і збереже свою самостійність так су-проти теольгічних як і прочих юридичних наук.

Коли приглянемося блиże загальному завданню церкви (Розділ I), побачимо, що в ньому виступають дві сторони, які, хотів звязані з собою тісно й нероздільно, все таки що до зовнішнього вигляду виказують ріжницю. Перша сторона відноситься до становища чоловіка, яке він має заняти су-проти Бога, щоби стати учасником тих дібр, які відкриває Євангеліє; друга сторона відноситься до управильнення становища, яке чоловік має заняти зглядом церкви, як цілості, і зглядом її членів. В першім відношенню розпоряджає церква благодатними средствами, які примирюють чоловіка з Богом і провадять його до вічного спасення; в другім відношенню являється церква як спільність людей на землі з означеню метою, як суспільний організм, який живе й розвивається після усталених правил. Се послідне відношення творить якраз предмет науки церковного права, тоді коли першим відношенню займаються теольгічні науки.

Щоби наука церковного права сповнила своє завдання вичерпуючи, щоби вона була встані представити церковний організм в його цілості, щоби явилась як самостійна наука з власною метою і щоби виложила правні відносини в церкві, мусить вона звернути свою увагу лише на те, що торкається сих правних відносин і вилучити з своєї області те, що не належить безпосередно сюди.

Церковне право відноситься і до віри і до моралі, але воно не займається виложенням віри і моралі, бо в сей спосіб повстало б велика запутаніна, і церковне право перестало бути тим, чим воно має бути після своєї природи, іменно наукою права.

Наука церковного права мусить згідно з своїм завданням відділити між всіма церковними інституціями юридичні від неюридичних і змаймата-ти лише першими, а другі полішити прочим наукам. Так прим. находитися в числі тайн і тайна Оливопомазання, яка установлена Богом і служить для спасення людей; однакож церковне право не дуже то займається нею, бо нема правного припису для приняття сеї тайн, і, впрочім, приняття або неприняття сеї тайн не потягає за собою ніяких правних наслідків.

Подібно мусить наука церковного права відділити сторону віри від юридичної сторони і при тих церковних інституціях, які торкаються так віри як і права; і при них має вона займатися юридичною стороною, а не юридичною полішити прочим наукам. Крещенням прим. осягає чоловік після християнської науки освободження від первородного гріха і примирення з Богом. Для права має сторона віри тайни Крещення підрядне значіння; однакож Крещення має важність для права тому, бо Крещенням осягає чоловік церковну правозадатність. Тому й звертає право увагу на те, чи сповнені всі законні приписи зглядом приняття сеї тайн, і чи отже чоловік через сю тайни став повноправним членом церкви.

VI.

Спосіб (метода) виложення церковного права.

Ходить тепер о те, якої методи наукового виложення права держатися.

Про се є ріжні погляди. В енциклопедіях права находимо ріжні методи, як емпіричну, історичну, фільозофічну, історично-фільозофічну і історично-догматичну.

Приглянемося тепер кождій методі з окрема і побачимо, котра з них найкраще виконав завдання науки церковного права.

Емпірична метода не входить в нутро права; для неї має важність лише вінішня сторона права і вона обговорює його так, як воно

баже істнує, але не слідить за тим, як воно повстало і розвивалося, і не оглядається на основний провідний принцип.

Історичну методу само про себе не можна уважати зловою, але треба її лучити з іншими методами, коли хочемо, щоби вона принесла науці користь; придержуючись самої історичної методи ми не склонимо внутрішньої сили права, але, проти, ми будемо осуджувати право не на підставі догми права, але з точки погляду на історичну консеквенцію.

Фільозофічна метода одностороння; тримаючись її ми не дізнаємося, як право повстало і як воно розвивалося, і не порозуміємо його позитивного значення. Впрочім ся метода провадить до субективізму, а вислід її є так зване „фільозофічне“ або „природне“ право.

Історично-фільозофічна метода більше-менше не зла, лише при ній треба би дуже обережно обходитися з фільозофічним елементом, щоб вдержатися на твердій основі і вірою тримати догми права.

Історично-догматична метода найвідповідніша, бо вона якраз причиниться до того, що наука церковного права сповнить вичерпуюче своє завдання, яке представле в Розділі 5.

Всі партикулярні церкви побудовані на загальнім церковнім праві, як основі (підвальні). Попри се право мають вони ще й свої особливі норми, які не нехтують головних правних основин, але відносяться особливо до адміністративної (зарядкої) сторони церковного життя. І де сі норми в головних точках подібні до себе, там нема конечності наводити їх при кождім питанні з поодинока; але де сі норми виказують між собою більші відступлення і де особливі прикмети одної або другої церкви виступають остріше, там треба буде застановитися над ними з осібна.

VII.

Помічні науки церковного права.

Наука церковного права черпає свій зміст із власних же-рел, але вона опирається також і на інші науки, які служать її як помічні науки. Сюди зачисляємо певні галузі теольгії, історії і права.

1. З теольгії треба назвати: а) Екзегезу (пояснення книг) Старого і Нового Завіту, б) Догматику, в) Моральне Богослов'я, г) Церковну Історію, г) Пастирське Богослов'я.

2. З історичних наук: а) Археологію, б) Дипломатику, в) Хронологію, г) Географію і Статистику.

3. З юридичних дисциплін наведено тут ті галузі науки права, що без їх знання справді можливо займатися практичною стороною церковного права, але ніколи науковою; бо ті дисципліни роблять церковне право зрозумілим і вони якраз причиняються до виложення церковного права як самостійної науки права.

Перше місце між сими дисциплінами має:

а) Фільозофія права, яка познакомляє нас з найвищими принципами права; потім

б) Грецько-римське право, з яким церковне право стойть в нерозлучній звязі. Коли християнство не було ще признане державою, вірні церкви піддавалися в певних питаннях царським розпорядкам. Ще більшу вагу осягнуло грецько-римське право, коли цари стали християнами. В усіх правних питаннях, в яких церква не мала ще своїх правил, трималася вона приписів світського закону, який містив у собі ряд постанов, що відносилися до ріжних питань церковного життя. І так Теодозіянський кодекс присвячує цілу шістьнацяту книжку таким постановам, Юстініанський кодекс містить в перших тринацятьох заголовках першої книжки постанови, які відносяться до християнської віри і церкви; між новелями Юстінія находимо богато таких, які говорять про ті самі питання. Те саме находимо в новелях Юстіна, Тіберія, Гераклія і інших наслідників Юстінія. Більшу частину сих постанов принято до збірників канонів, де вони дістали навіть осібну назву: канонізовани (leges canonizatae).

Вже з сего виходить дуже ясно, що грецько-римське право має значіння помічної науки для церковного права.

в. Жидівське право тому важне для церковного права, бо богато приписів Мойсеевого законодавства перейшло в християнську церкву, і сам Основатель церкви оголосив, „що не прийшов зневічити закон або пророків; не прийшов зневічити, а сповнити“ (Мат. 5, 17).

г. Славянське право є помічною наукою для церковного права особливо славянських народів, бо лише на підставі сего права можна пояснити собі певні прикмети в церковній життю славянських народів, яких нема прим. в грецькій церкви.

г. Право поодиноких держав, в яких находитися православна церква.

(Дальше буде).

Той, кого образили й хто може спокійно стергти образу, і не звертає її, той досяг великої перемоги в справі життя.

Женевіо-Лян.

Доки ми живі наші душі мертві й поховані в нашому тілі, а коли ж ми вмираємо, вони оживають.

Геракліт Ефеський.

ПІСНЯ ЧУДОТВОРНОЇ ІКОНІ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ ПОЧАЇВСЬКОЇ.

Пасли пастирі вівці на горі,
Бачили божу матір на скалі —
На тій скалі стопу знати,
Де стояла Божа Маті,
З неї воду беруть,
Всім вірним дають.
О Пречиста Діва Марія,
Де в Почаїві ікона твоя!
Чуда твої над чудами
Показалась над Турками,
Бо твоя сила
Всіх побудила.
З міста Збаражка в Почаїв прийшли,
Много народу християн знайшли;
І радяться не вертати,
Поки зможуть всіх дістати,
Раду складають,
Всі ся змовляють.
В вівторок рано браму облягли,
Тоді череви голову стяли;
І він її підоймає,
Перед образ приступає,
В жертву приносить,
Помочи просить.
А в монастирі плачуть, ридають,
Руки підносять, хрестом падають:
Змілуй-же ся, Діво Маті,
Не дай же нам погибти
В нещасній долі —
В Турків в неволі.
За один день бо з турецької землі
Став в Почаїві чернець з неволі
Матер Божу благати,
Щоб схотіла розігнати
Злих бісурманів
Магометанів.
Божая Маті всім ся з'явилася
І омофором вірних покрила:
Не бійтесь християне,
Не візьмуть вас бісурмане
У свої руки
В тяжкій муки!
А Йов Желізо із Марією
Став на подвір'ю всім видимою:
Дай нам Маті, поміч нині,
Не лишай се святыни,
Наша Царице
І Владичице!

Увага до повисшої пісні. — Старші люди сю пісню знають і тому повинні вчити її молодших. Вона гарна й інтересна і таких пісень не треба забувати. Тут вона подана вже цілком по українськи, щоби буда і дитині зрозуміло і так її треба співати. В перекладі на українську мову треба було в кількох місцях змінити зміст деяких слів, та се змісту пісні не переінчує. Тут хиба треба ще пояснити молодим, що „ікона” значить — образ, чернець — монах, омофор — рід церковної одягу, баша, або паша — турецький комендант. В слідуєм же числі буде окрема стаття з історичними поясненнями про Почаїв, про пісні Почаївській Богоматері, про пісню Богоматері Підкамінської — її повстання і про Йова Желіза. В дальших числах буде подаватися час від часу побожні пісні з старих Богогласників, про які нині люди загадують та хотіли їх мати. Розуміється, що будуть вони подані вже чистою українською мовою, бо деякі з них молодшому поколінню і так церковциною були би дуже незрозумілі.

(Пв. Вк.).

3 КАТОЛІЦЬКОГО СВІТА.

Відступство від католицизму в Австрії.

„Нива”, орган греко-католицького духовенства в Галичині, пише:

— В маленькій Австрії в 1922 р. відпalo від католицької церкви 9,268 осіб; в 1923 році збільшилось те число до 22,888 осіб. Загалом від 1918 до 1923 р. стратила католицька церква в Австрії 51,330 осіб.

І „Нива” дальше питает:

— Дивна річ! Деж те духовенство „повне св. Духа? Як то, що воно не має впливу на своїх вірних? Здається треба би його зреформувати... А чому не реформують?... А

чому ж нас реформують?...

Хорвати про своїх целебсів.

Коли в Галичині Шептицький з Хомишином та Коциловським силуються завести целебат, щоби зробити священиків моральнішими то Хорвати, в яких все духовенство нежонате, нарікають на неморальність серед нежонатого духовенства. В „Ниві” переповізміст статті в хорвацькім „Каде о. др. Г. К. (Костельник) толіцкім Лісті”, де бачимо такі вислови:

— Найбільша причина упадку священичої поваги — се моральне життя священика (розуміється нежонатого). Сіль

землі не тільки стратила смак, але й зовсім попсуvalася. Священик замісць щоби бути взором в парохі, деколи став її деморалізатором.

Дальше переповідається, що нежонатий священик мусить бути в себе і слугою і наймитом і купцем (коли провадить господарство) і післанцем, отже не має часу журистися церквою. Він сповняє і ту роботу, яку в жонатого сповняє його дружина. А ще далі — між нежонатим духовенством велика незгода. А ще далі питают люде, хто забере маєток нежонатого і не подобається їм, коли бачать, як при смерти розтягає його, хто попаде...

Так змальовані нежонаті хорватські священики в хорватськім священичім часописі! Та в тім і сук, що Хорвати самі собі говорять про своїх целебсів, а Українцям целібат захвалюють чужі агенти та наймити, щоби їм пакостити!

„ЗМЯНА ОБЖОНДКУ”.

Що значить гешефт, показе найліпше отсей випадок: адвокат Жид, Ілля Галперн, у Львові оголосив в польській „Газеті Поранній” таке (по польськи):

— Повідомляю своїх клієнтів і приятелів, що дня 15-го листопада 1924 р., на загальне бажання (!) я змінив обряд з жидівського на римо-католицький.

Отже отверто каже, що змінив не по своїм, але по чужім бажанню і тілько обряд. Віра жидівська і даліше при нім остала.

БОЖИК В ВІННІПЕГУ.

Бувший московський православний протоєрей Божик (та пер священик єпископа Будки), автор ганебного „Акафісту до України”, в якім він в найчорніший спосіб оплюгував Україну і все що українське, перенісся до Вінніпегу і 2 серпня відправляв Службу Божу в Інституті Просвіти.

Війна за Православну Катедру в Нью Йорку.

Епископ Адам Филиповський пішов на трийцяльний днів до арешту за зневагу суду.

Боротьба за посідання російської православної катедри в Нью Йорку і палати епископа при ній, про що ми недавно доносили, не скінчилася на тім, що Адам Филиповський взяв їх при помочі поліції в своє посідання. Як показується, то розголошенні пресою вісти про процес між митрополитом Платоном і епископом Филиповським не були зовсім точні. Іменно вони були „підкоровані” в користь Адама Филиповського так, що виходило, нібито справді ньюйоркський судя всупереч всякій правничій процедурі призначив Филиповського за якогось „епископа над всіми епископами”. Нічого подібного не було. Справа представлялася в дійсності так, що Платон і Адам процесуються за те, хто з них старший. Коли однак прийшло оноді до переслухання в суді, то ані Платон, ані його адвокати на час в суді не явилися і з тієї причини вирок вийшов без переслухання, в користь Адама. Платон, як звичайно, зажадав спінення вироку, щоби відновити справу, і дістав його, та Адам взяв зі суду відпис вироку, удався з ним до поліції і 1 липня при помочі поліції викинув Платона з церкви і мешкання.

Се був самовільний крок, на який Адам не мав від суду ніякого уповноваження. Платон не занехав представити се судові і з початку минувшого тижня член найвисшого суду в Нью Йорку, судя Лівай, признав епископа Адама та його

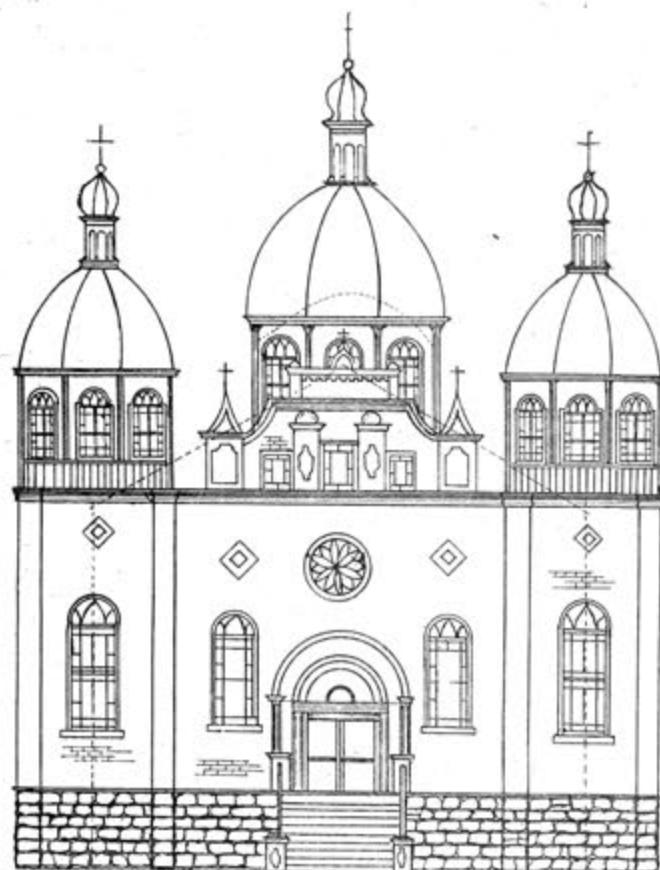
адвоката Гліка винними зневаги суду і присудив, що оба мають заплатити по 250 доларів карти та віддати церкву і палату назад в посідання Платона; в противнім разі мусять відсидіти по 30 днів в арешті.

До 31 липня Адам не віддав Платонові ні церкви ні палати, отже прийшли полісмени і попровадили його з епископської палати просто до арешту, де має відсидіти своїх 30 днів. Рівночасно прийшли адвокати Платона з судовим розпорядженням в руках аби пе ребрати церкву для Платона. Для помочі мали поліцію, яка мала вважати, щоби не діялося ніяке насильство. Церкву за стали замкнути; в ній замкнулися сторонники Адама. Не було іншої ради, як приступити до облоги. Деякі сторонники Платона взяли сокири в руки і зачали рубати двері. Адамівці з середини називали Платонівців — большевиками, зрадниками, звірами, та нарешті сокири таки зробили своє. Платонівці увійшли до середини церкви через розбиті двері і доперша тоді прийшло до рукопашного бою між обома таборами а поліція дісталася нагоду мирити посвярених кацапів.

РОЗГАНЯЛИ ПРОЦЕСЮ.

В неділю 14-го червня вибрались в Перемишль українська процесія на могили лояльних (пikuлицькі могили). По дорозі приступив до священика поліцай і зажадав усунення тернового вінця з тризубом. Похід хвилево розбито. В замішані почав польський сержант кричати: „Банда! банде розпендуць!“. А якийсь хорунжий вимахуючи шаблею пробував розігнати товпу. Се привело до бійки.

ВСІХ ОЧІ ЗВЕРНЕНІ НА ВІННІПЕГ.

ФРОНТОВИЙ ВІД ЦЕРКВІ. — Понизше подається начерк української православної церкви в Вінніпегу, як вона малаб виглядати по укінченню хоч можливо в дечім зайдуть незначні зміни.

Очи всіх Українців Канади звернені тепер на Вінніпег. А звернені воно найбільше тому, що в Вінніпегу будеться величава українська православна катедра. Такої будівлі якісно, Українці в Канаді досі ще нігде навіть не зачинали. За ходом будови найбільшої української святині на канадській землі слідять уважно не тільки православні громади вінніпегу, але й католики; не тільки мешканці Вінніпегу, але й мешканці сусідніх кольоній, а також приїзд. Місце будови є кожного вечера немов місцем всенародних зборів. Кождий відчуває, що збудування сего українського храму є питанням часті Канадських Українців. Кождий відчуває, що се буде не лише церква, але й пам'ятник українського народу в Канаді.

Тому українські православні громади вінніпегу відкликаються до всіх Українців без різниці, де вони живуть, щоби помогли в будові сего пам'ятника-святині. Коли збудуємо сю святиню як найскоріше, то честь всім Українцям за те буде. О поміч просимо тому, бо наша громада вінніпегу поки що не є така численна, а нечисленна вона тому, бо досі православні Українці в Вінніпегу не мали свого власного кутка, в котрім могли що неділі сходитися чи то на молитву, чи на раду і як слід організовуватися. О поміч просимо й з уваги на величину будівлі та її кошт. Коли будуємо велику тривалу церкву, то зовсім не через не-

оправдану гордовитість, а більше через конечність. Ми бачимо потребу церкви, котра могла бы богато людей помістити, а будуємо її тревало хочби лише тому, що міський будівельний закон сего вимагає.

Будова вже зачалась і значно поступила вперед. Поки що буде ся тільки низша частина церкви, яка пізніше буде служити за галлю на мітинги і концерти та на школу. Ся часть має мати 15 стіп височини, 10 стіп довжини а 50 і 66 стіп ширини. Грошей на покриття коштів будови вже треба і тому просимо спішити з жертвами. В місті Вінніпегу фундатором катедри стає кождий Українець, що зложить на ю \$25.00, добродітелем, хто зложить \$100.00, а ктитором, хто зложить \$250.00. З початку Вінніпегу фундатором стає той, хто зложить \$10.00, добродітелем, хто зложить \$40.00, а ктитором, хто зложить \$100.00. Крім того на ціль будови розпрородуються квадратові стопи (фіти) по доларови за стопу. Кождий Українець в Канаді може безпечно купити кілька стіп. По розпродажі тих стіп українська православна громада може негайно приступати до укінчення будівлі. Принципиться до сего. Хто хотіві продасти між знакомими квадратові стопи, нехай пише до касира церковного комітету, до котрого треба також слати всі жертви.

H. I. BLOCK,

210 DUFFERIN AVE., WINNIPEG.

На Укр. Прав. Церкву в Вінніпегу.

Дальший виказ жертв на будову прав. катедри в Вінніпегу.

Панна А. Романчик	\$10.00
Н. Н.	25.00
К. Левицький	25.00
В. Гарасим	10.00
I. Лудар	2.00
Панна М. Мельник	20.00
Панна А. Шимків	25.00
Панна М. Клим	10.00
R. Лудар	5.00
M. Колодрубський	5.00
I. Бариський	5.00
Вол. Вергун	5.00
C. Сокулький	10.00
A. Гарах	5.00

O. Пастух	10.00
O. Лоскоч	5.00
O. Бабицін	10.00
C. Пуляк	10.00
H. Соксун	25.00
Пані M. Богоніс	25.00
C. Міхоцький	10.00
M. Парастиюк	5.00
I. Жук	20.00
H. Кіаш	25.00
Vas. Свистун	25.00
L. Довбенка	1.00
Пані K. Струс	5.00
A. Колодрубський	25.00
L. Скрига	25.00
P. Богуш	25.00
B. Батицький	25.00
M. Король	5.00
H. Яблочцький	5.00
I. Гловашцький	5.00
N. Фостій, з Толстой, Ман.	10.00

Гео. Моканик	25.00
І. Павлюкевич	10.00
М. Пелешок	10.00
Н. Бойчук	25.00
Гео. Маріян	5.00
Г. Олійник	1.00
I. Цірка	10.00
R. Дудар	5.00
Пані M. Кріль	10.00
М. Коваль	25.00
A. Струс	10.00
І. Грабинський	20.00
В. Довганик	25.00
M. Левадний	1.00

Збирка д. Івана Котика з Чіплса, Алта, з продажі квадратових стіп під будову катедри на суму \$24.00.

Жертвували слідує:

По 10 дол.: I. Варшавський.

По 1 дол.: O. Кузик, M. Сташин, M. Івасюк, M. Федора, T. Котик, C. Тимчишин, M. Фальковський, I. Винник, D. Мотика, I. Котик, B. Федун, I. Янішевський, G. Степа.

Збирка д. I. Онищук, в Вортінгтон, Онт. з продажі квадратових стіп на суму \$30.00. Жертвували слідує:

Ivan Bludnij 10.00

Roman O. Ivan Onischuk 14.00

Pan i panі Fedor Bogush 2.00

По 1 дол.: Шевчук Андрій, Красноніжник Василь, Мудрий Гордій, Долинюк Петро.

Усім жертвувавцям щиро дякую, а згядно панови I. Блудному, котрий сказав: як у нас буде своя українська церква, то буде і українська держава. Не зле булоб, щоб коханій Українець і Українка так думали то нас другі народи так не використовували.

Желаю як найкращого успіху в так великім ділі для Українців.

R. A.

Збирка о. Петра Мельничука в Роблін, Ман., з продажі кв. стіп. Жертвували слідує:

По 1 доларови: Микола Скобленій, Василь Малюта, Стефан Вандрівник, Мих. Чернецький, Антін Мостовий, Василь Дорош, Мих. Слюсар, Григорій Новосад, Anna Novosad, Ivan Bivcharuk, Elisaveta Bivcharuk, Дмитро Ростоцький.

Збирка д. H. Atamaniuk в Кенора, Онт. на суму 8 дол. з продажі кв. стіп. Жертвували слідує:

По 2 дол.: H. Atamaniuk.

По 1 дол.: Ю. Ситник, B. Savchuk, N. Sochatsky, P. Katerinuk, D. Samusy i Ivan Sapach, z Davfin, Man.

Шире спасибів всім жертвувадвям складає заряд церкви.

G. Blok, касієр.
(Дальше буде.)

ПРИМІРНЕ ВЕСЛЯ.

Дня 12 липня с. р. відбулось весілля в замі паньства Григорія і Палагини Бугера, в Дуфрости, Ман.

Пан Бугера звісний в Канаді, як ширий укр. патріот, отже і на родинінім весілії своєї донечки Марії, яка вийшла замуж за п. Міхaila Kostynuk з Детройт, Міш. не забуває про народно-церковну справу, але жертвует сам і заохочує гостей жертвувати на українську прав. катедру, яка якраз тепер будується в Вінніпегу. Збирка представленається як слідує:

P. Григорій Бугера — (жертва) 10.00 — квадратові фіти 3.00

Пані Palagina Bugera (жена) кв. стопи 2.00

Myron Lemaniшин (зять) кв. с. 3.00

Anastazia Lemaniшин (донька) 1.00

Mihail Kostynuk (зять) 2.00

Mariya Kostynuk (донька) 2.00

Aanna Manko kв. стопи 2.00

Roman Sivak kв. стопи 4.00

Olena Tkachik 1.00

Georgi Manculenko 1.00

Anastazia Manculenko 1.00

Честь, кому честь! Нехай сей благородний і патріотичний примір послужить для інших наших укр. племінників громад. — А паньству Бугерам нехай Господь щастить в їх сімейнім життю.

Свящ. B. Novosad.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ПРАВ. ВІСТНИКА” ЗЛОЖИЛИ:

10.00 Ivan Melnyk — Вакав, Саск. \$1.00.

Православний Календар на Рік 1925.

ВЕРЕСЕНЬ.

1 B. Андрея, Сор.

2 C. Самуїла

3 Ч. Тадея ап.

4 Г. Агатоника

5 С. Іринея

6 Н. 13. по Сош. Евтиха

7 II. Тита, Вартоломея

8 В. Андріана, Наталії

9 С. Сави, Пімена

10 Ч. Августина, Мойсея

11 П. † Усікн. гол. Ів. Хр.

12 С. Олександра

13 Н. 14. по С. Пол. п. П. Б.

14 П. Симеона Ст.

15 В. Маманта, Івана

16 С. Антима, Теоктиста

17 Ч. Вавила, Мойсея

18 П. Захарії

19 С. Чудо Арх. Михаїла

20 Н. 15. по С. Созонта

21 П. Різдво Пр. Богор.

22 В. Іоакима і Анни

23 С. Мінодори, Митродори

24 Ч. Теодори прп.

25 П. Автонома

26 С. Корнілія сотн.

27 Н. 16. по С. Воздв. ч. Хр.

28 П. Никити і Порфірія

29 В. Евфімії і Людми.

30 С. Софії і 3 доньок

ЗМІНА АДРЕСИ.

Повідомляється всіх інтересованих, що від 15-го серпня, 1925 р. адреса о. С. В. САВЧУКА буде: 779 Боровс Аве., Вінніпег, Ман. Телефон J-3294.

Архиєрейські Візитациї

Високопреосвященого Архиєпископа Іоанна Теодоровича в Канаді.

9 серпня, неділя, Бріндон, Ман.

16 серпня, неділя, Вінніпег, Ман.

19 серпня, середа, Преобр. Г. Н. Іс.

Христос, Фенвуд, Саск.

23 серпня, неділя, Гудів, Саск., посвячення церкви.

28 серпня, п'ятниця, Усп. Пр. Богородиці, Канора, Саск., в церкві Усп. Пресв. Богород